

DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER

FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA

Az ismertetés napja: 2004. január 15.¹

I — Bevezetés

1. Ezen előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés a gyakori vezetékszókkal kapcsolatban a szellemi tulajdon jog területén felmerülő megkülönböztető képesség problematikájára vonatkozik.

említett vásárlóközönség általában ahhoz szokott — főként bizonyos szakmák szakemberei által végzett szolgáltatások esetében —, hogy a vezetékszó a szolgáltatás eredetét jelöli. Az ilyen szakágakban egy nagyon gyakori vezetékszó alkalmatlannak bizonyulhat arra, hogy védjegy legyen, mivel nem rendelkezik megkülönböztető képességgel.

A brit védjegyhatóság következetesen tartja magát ahhoz a gyakorlathoz, hogy elutasítja a londoni telefonkönyvben sokszor szereplő gyakori vezetékszó bejegyzését, amennyiben a jelölt áruk és szolgáltatások piacán sok szereplő van.

II — Jogi háttér

Először is, sem a védjegyekről szóló irányelv², sem általános elv nem írja elő azt, hogy a vezetékszókat az egyéb típusú védjegyek-től eltérően kell kezelni. Konkrét megkülönböztető képességüket a megjelölt áruk szempontjából, valamint az érintett vásárlóközönség észlelése szempontjából kell értékelni. Azonban el kell ismerni, hogy az

A — *Közösségi jog: a védjegyekről szóló irányelv*

2. Az irányelv 2. cikke szerint, védjegy lehet „minden grafikailag ábrázolható megjelölés, így különösen szó — beleértve a személyneveket —, ábra, kép, alakzat, betű, szám, továbbá az áru vagy a csomagolás formája, ha e megjelölés alkalmas arra, hogy valamely

¹ — Eredeti nyelv: spanyol.

² — A védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1988 december 21-i 89/104/EGK első tanácsi irányelv (HL 1989., L 40., 1. o., magyar nyelvű kiadás 17. fejezet, 1. kötet, 92. o.).

vállalkozás áruit vagy szolgáltatásait megkülönböztessen más vállalkozások áruitól vagy szolgáltatásaitól”.

d) kizárólag olyan jelekből vagy adatokból áll, amelyeket az általános nyelvhasználatban, illetve a tisztességes üzleti gyakorlatban állandóan és szokásosan alkalmaznak;

3. Ezt követően, a 3. cikk (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy:

[...]

„(1) A megjelölés nem részesülhet védjegyoaltalomban, illetve a védjegy törlésének van helye, ha a megjelölés

g) az áru, illetve a szolgáltatás fajtája, minősége, földrajzi származása vagy egyéb tulajdonsága tekintetében alkalmas a fogyasztók megtévesztésére;

[...]”

a) nem képezheti védjegy részét;

b) nem alkalmas a megkülönböztetésre;

4. Az irányelv megengedi egy megjelölés lajstromozását az (1) bekezdés b), c) vagy d) pontjában foglalt esetben, ha a megjelölés ténylegesen lehetővé teszi az áruk és szolgáltatások eredetének azonosítását. A 3. cikk (3) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

c) kizárólag olyan jelekből vagy adatokból áll, amelyeket a forgalomban az áru vagy a szolgáltatás fajtája, minősége, mennyisége, rendeltetése, értéke, földrajzi származása, előállítási vagy teljesítési ideje, illetve egyéb jellemzője feltüntetésére használhatnak;

„Az (1) bekezdés b), c) és d) albekezdése alapján a megjelölés nincs kizárva a védjegyoaltalomból, illetve a védjegy nem törölhető, ha a megjelölés használata révén a bejelentés bejelentési napját megelőzően megszerezte a megkülönböztető képességet. [...]”

5. A 6. cikk (1) bekezdése, „A védjegyoltalom korlátai” cím alatt a következőképpen szól:

„A védjegyoltalom alapján a jogosult nem tilthat el mást attól, hogy gazdasági tevékenysége körében — az üzleti tisztesség követelményeivel összhangban — használja

6. A hivatkozott irányelv rendelkezései szinte teljesen egybeesnek a közösségi védjegyről szóló rendelet³ 4. cikkének, 7. cikke (1), (3) bekezdésének, valamint 12. cikke (1) bekezdésének rendelkezéseivel.

B — Nemzeti jogszabály

a) saját nevét vagy címét;

b) az áru vagy a szolgáltatás fajtájára, minőségére, mennyiségére, rendeltetésére, értékére, földrajzi eredetére, előállítási, illetve teljesítési idejére vagy egyéb jellemzőjére vonatkozó jelzést;

c) a védjegyet, ha az szükséges az áru vagy a szolgáltatás rendeltetésének jelzésére,

7. A védjegyekről szóló irányelvet az 1938 óta hatályban lévő törvényt felváltó 1994. évi *Trade Marks Act* (Védjegy törvény) ültette át a belső jogba.

8. 2000 májusában a védjegy hivatal (*Registrar of Trade Marks*) elnöke körlevelet tett közzé (*Practice Amendment Circular* № 6/00; a továbbiakban: PAC 6/00), amelyben bejelentette a nevek és vezetéknevek lajstromozására vonatkozó eljárás módosítását.

különösen tartozékok vagy alkatrészek esetében.”

3 — A közösségi védjegyről szóló 40/94/EK rendeletnek az Uruguayi Forduló keretében megkötött megállapodások végrehajtása érdekében történő módosításáról szóló, 1994. december 22-i 3288/94/EK tanácsi rendelettel (HL L 349, 83. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 185. o.) módosított, a közösségi védjegyről szóló, 1993. december 20-i 40/94/EK tanácsi rendelet (HL L 11., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 146. o.) (a továbbiakban: a rendelet).

9. Ebből a körlevélből a következő részleteket fontos kiemelni:

„5. A vezetéknévnek a vállalkozás áruinak és szolgáltatásainak megkülönböztetésére való alkalmasságának értékelésekor a következőket kell figyelembe venni:

- a) a vezetéknév gyakori jellege;
- b) az ágazatban működő azon vállalkozások száma, amelyekből a kérelemben foglalt áruk és szolgáltatások eredhetnek.

6. Ebből a szempontból a releváns vállalkozások száma magában foglalja az áruk előállítóit, tervezőit, kiskereskedőit, illetve a szolgáltatást végzőket.

7. A védjegy hivatal a továbbiakban is a londoni telefonkönyvet fogja figyelembe venni a vezetéknév gyakoriságának vizsgálatánál. Azonban a telefonhasználók számának folyamatos emelkedésével lehetséges, hogy valamely név sokszor fordul elő a londoni telefonkönyvben, annak ellenére, hogy nem túl gyakori név. Következésképp

pen, a hivatal csak akkor értékelhet egy vezetéknév »gyakorinak«, ha az legalább 200-szor szerepel a londoni telefonkönyvben vagy más hasonló jegyzékben.”

10. A körlevélben foglalt, ezen két értékelési szempont mögött meghúzódó gondolatmenet szerint minél kevesebb piaci szereplő van jelen egy meghatározott piacon, annál több az esélye annak, hogy az átlagfogyasztó egy egyébként gyakori vezetéknévvel olyan megjelölésként érzékeljen, amely képes megkülönböztetni egy adott vállalkozás áruit és szolgáltatásait. A PAC 6/00 a mezőgazdasági vegyi származékok előállítóit, valamint a légitársaságok által nyújtott szolgáltatásokat hozza fel példaként.⁴

11. Ellenkező esetben, amikor sok piaci szereplő van jelen, a fogyasztók számára nagyobb nehézséget jelent egy gyakori vezetéknév keresztül azonosítani a vállalkozás eredetét. A körlevél a textilgyártókat, az élelmiszer- és italgyártókat, valamint az ügyvédi irodákat említi példaként.⁵

⁴ — PAC 6/00, 8. pont.

⁵ — Uo., 9. pont.

III — Az alapeljárás tényállása

12. A Nichols plc (a továbbiakban: Nichols) az Egyesült Királyságban székhellyel rendelkező gazdasági társaság. 2000. augusztus 8-án a United Kingdom Trade Marks Registry-nél (az Egyesült Királyság védjegyhivatala) lajstromozás iránti kérelmet nyújtott be, a Nizzai Megállapodás 29., 30. és 32. osztályába tartozó árukra⁶ vonatkozó »Nichols« megjelölés tekintetében. Valójában árusító-automatákról és az ilyen módon értékesített árukról, alapvetően élelmiszerekről és italokról van szó. A vállalkozás nem hivatkozott a használat révén szerzett megkülönböztető képességre.

13. 2001. május 11-i határozatában a védjegy hivatal az árusítóautomaták tekintetében elfogadta a bejelentést, viszont elutasította a

többi áru tekintetében. Indokolásként a PAC 6/00-ban⁷ foglalt két értékelési szempontra hivatkozott, a következőképpen:

Elsőként: a Nichols vezetéknev és a hasonló kiejtésű nevek, mint pl. a Nicholls, vagy annak egyesszámú formája, a Nichol, az Egyesült Királyságban gyakori vezetéknevek, mivel a londoni telefonkönyvben 483-szor fordulnak elő.

Másodszor: az élelmiszerek és italok piaca, ahol a lajstromozási kérelemben foglalt, 29., 30. és 32. áruosztályokba tartozó áruk jelen vannak, sokszereplős piac, ezért a fogyasztónak nehézséget okoz, hogy egy gyakori vezetéknev alapján azonosítsa a vállalkozás eredetét.

Ami a 9. osztályba tartozó automata áru elosztó-berendezéseket [helyesen: árusítóautomatákat] illeti, a védjegy hivatal elismerte, hogy itt speciálisabb piacról van szó, ahol már kevesebb vállalkozás működik.

14. A Nichols 2002. február 14-i beadványában keresetet nyújtott be ezzel a határozattal szemben, amelyet a High Court of Justice (Anglia és Wales) Chancery Divisionje (többek között az ipari tulajdonnal kapcsolatos ügyekben illetékes elsőfokú bírói szerv)

6 — A védjegyekkel ellátható termékek és szolgáltatások nemzetközi osztályozására vonatkozó, 1957. június 15-i — felülvizsgált és módosított — Nizzai Megállapodás.

9. osztály

Automatikus elosztógépek (helyesen: árusító automaták); elektromosan működtetett, valamint zsetonnal működő étel- és italárusító automaták; az előbb említett termékek tartozékai és alkatrészei.

29. osztály

Tej és tejpor; tejalapú készítmények, tej-, zsír-, keményítő- és cukoralapú adalekanyagok italkészítéshez; tejtermék-fzesítők; joghurt és joghurtitalok; desszertek; zöldség- és gyümölcsleiből készült ízesített sűrítmenyek.

30. osztály

Kávé, tea, kakaó, csokoládéital; kávéesszencia, kávékivonat, kávékeverékek és cikória, [mind] pótkávéként való használatra; cukor, cukorkaáru, (ehető jég), cukrászsütemények és fagyaszott élelmiszerek; desszertfzesítők, készítmények desszertekhez és italokhoz.

32. osztály

Alkoholmentes italok és ilyen italok előállításához való készítmények; levek és koncentrátumok alkoholmentes italokhoz; gyümölcsleű italok; jeges italok.

42. osztály

Éttermi, kávéházi és vendéglátóipari szolgáltatások.

7 — Lásd a fenti 6. és azt követő pontot.

elé utaltak a Trade Marks Act 76. cikke (3) bekezdésének megfelelően.

15. Végzésében a kérdést előterjesztő bíró, Robin Jacob, a brit védjegyhivatal által a gyakori vezetéksnevek lajstromozása terén követett gyakorlat magyarázatát követően pontosítja, hogy az igazi kérdés az, hogy elfogadható-e, hogy egy viszonylag gyakori vezetéksnév nem rendelkezik „megkülönböztető képességgel”, kivéve ha a használat révén szert tettek e képességre.

Maga a bíró szerint a gyakori vezetéksnév problémája abban gyökeredzik, hogy amíg a vezetéksnév a használat révén nem éri el az azonosító jeleget, ténylegesen nem jelöli, hogy egyes áruk a konkrét vállalkozástól erednek. Ennek a megállapításnak a szolgáltatások terén nagyobb a jelentősége.

Ezen a téren a használat révén megerősödött védjegynek az a sajátossága, hogy kizorítja a szektorból az összes többi azonos vagy hasonló nevű védjegyet.

A bíró emlékeztet azonban arra is, hogy a lajstromozás nemcsak az írott szó használata tekintetében biztosít monopolhelyzetet, hanem a többi hasonló szóval szemben is — amennyiben fennáll az összetéveszthetőség.

16. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésben a brit védjegyhivatal által követett értékelési módszer azért tekinthető alátámasztottnak, mert az a célja, hogy megelőzze egyes gyakori nevek és azok összetéveszthető variációinak monopolhelyzetét.

17. A gyakori vezetéksnevek önmagukban — a megkülönböztetővé tevő használat hiányában — nem képesek jelölni az adott vállalkozástól való eredetet. Az idők folyamán megfelelő módon történő alkalmazásuk vélelmezhetően azzal jár, hogy kizárják a többi azonos vagy hasonló nevet.

18. A nemzeti bíróság a tisztán elméleti hozzáállás helyett inkább a realista nézőpontot részesítette előnyben a lajstromozott védjegyek rendszerének működését illetően. Ebből a premisszából kiindulva célszerű figyelemmel lenni arra, hogy egy gyakori vezetéksnév áruk és szolgáltatások tekintetében történő széles körű lajstromozása a monopolhelyzet kialakulásának veszélyét rejti magában. E veszéllyel szemben nem tűnik hatékonynak az az egyébként időigényes és anyagilag költséges lehetőség, hogy a lajstromozástól számított öt éven belüli használat hiánya miatt az árujegyzék egy részére vonatkozóan elutasítsák a kérelmet.

Ugyanezen okokból a nemzeti bíróság úgy véli, hogy egy védjegy megkülönböztető képességének vizsgálatakor nem kell figye-

lembe venni azon érveket, amelyek a védjegyjog korlátaival kapcsolatosak, mint ahogyan látszólag ez a Baby-dry ügyben⁸ hozott ítélet 37. pontjában történt. A gyakorlatban az okirat szerinti jogcím jogosultja kedvezményes bánásmódban részesül.

2) Konkrétan:

a) meg kell, vagy

19. E gondolatok után felmerül a kérdés, hogy a védjegyekről szóló irányelv 6. cikke (1) bekezdés milyen hatással van a vezetéknevek megkülönböztető képességének értékelésekor.

b) meg lehet tagadni az említett megjelölés lajstromozását azt megelőzően, hogy az a használat révén megszerezte volna a megkülönböztető képességet, ha olyan vezetéknevről van szó, amely a védjegybejelentés szerinti tagállamban vagy más tagállam(ok)ban igen gyakori?

IV — Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

20. A beérkezett megsemmisítési kereset vizsgálata során a High Court úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) A »megkülönböztető képesség hiánya« miatt, az irányelv 3. cikke (1) bekezdése b) pontjának értelmében milyen körülmények esetén kell megtagadni az egyetlen vezetéknevből álló *védjegy* (azaz a védjegyekről szóló 89/104/EGK irányelv 2. cikkében foglalt előírásoknak megfelelő »megjelölés«) lajstromozását?

3) A 2) kérdés a) vagy b) pontjára adott igenlő válasz esetén lehetséges-e, hogy a nemzeti hatóságok oldják meg az ügyet, úgy, hogy az átlagos fogyasztó azon áruk és szolgáltatások tekintetében feltételezett elvárásait veszik alapul, amelyekről az adott tagállamban szó van, figyelembe véve a vezetéknev gyakoriságát, a vizsgált áruk és szolgáltatások jellegét, és a vezetéknevek használatának az adott kereskedelmi szektorban jellemző elterjedtségét?

4) Annak meghatározása szempontjából, hogy egy vezetéknev az irányelv 3. cikke (1) bekezdése b) pontjának értelmében

⁸ — A C-383/99 P. sz. Procter & Gamble kontra OHIM ügyben 2001. szeptember 20-án hozott ítélet (EBHT 2001., I-6251. o.).

nem rendelkezik megkülönböztető képességgel, lényeges-e, hogy a védjegyjogtalom a 6. cikk (1) bekezdése a) pontjának megfelelően korlátozott?

V — A Bíróság előtti eljárás

21. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem 2002. november 12-én érkezett a Bíróság Hivatalához.

5) Ez utóbbi esetben:

a) értelmezhető-e az irányelv 6. cikke (1) bekezdésének a) pontjában foglalt szó (»név«) úgy, mint a társaságokat és a vállalkozásokat is magában foglaló szó; valamint

22. Az alapeljárásban részt vevő fellebbező félén kívül észrevételeket nyújtott be a brit, a görög és a francia kormány, valamint a Bizottság.

23. A 2003. november 27-én megtartott tárgyaláson megjelentek az említett kormányok és a Bizottság képviselői.

b) hogyan kell érteni „az üzleti tisztesség követelményeivel összhangban” kifejezést; és különösen, alkalmazható-e az iménti kifejezés amikor

VI — A megjelent felek észrevételei

i) az alperes a gyakorlatban nem vezet féltre a célközönséget saját vezetéknevének használatával; illetve;

Az első három kérdésről

ii) az alperes egyszerűen akaratlanul okoz összetéveszthetőséget?”

24. Az alapeljárásban részt vevő fellebbező fél, a Nichols szerint a brit védjegyhivatal által folytatott gyakorlat nem felel meg az irányelv 3. cikke (1) bekezdésének. A Nichols

szerint egyetlen védjegy bejegyzése sem tagadható meg csupán azért, mert a védjegy gyakori vezetéknév alkalmaz; ez az értékelési szempont, amelynek hivatkozási alapja egy telefonkönyv, egyébként is önkényes eredményre vezet.

szolgáltatásait jelölő védjegyet. Az Egyesült Királyság védjegyhivatala gyakorlatának biztosítása kellene azt, hogy a gyakori vezetékszó közül csak azok kerüljenek lajstromozásra, amelyek alkalmasak a kereskedelmi eredet jelölésére.

25. A görög és a francia kormány egyetértene azzal, hogy a vezetéknév gyakori jellege nem jelenti, hogy az alkalmatlan arra, hogy védjegy legyen. A jelölt áruk és szolgáltatások azonosítására való konkrét képességet minden esetben az érintett átlagfogyasztó szempontjából kellene vizsgálni.

A negyedik és az ötödik kérdésről

26. A Bizottság kifogásolja, hogy a brit védjegy hivatal általános módon — bármiféle indoklás nélkül — elfogadott egy, a megjelölés megkülönböztető képességének értékelésére szolgáló olyan módszert, amely radikális ellentétben áll az alkalmazott rendszerrel.

28. A Nichols véleménye szerint valamely megjelölés megkülönböztető képességének a 3. cikk (1) bekezdése b) pontja alapján történő vizsgálatkor figyelembe kell venni az irányelv 6. cikke (1) bekezdésének a) pontját. Egyébként semmi nem indokolja azt, hogy e rendelkezés hatálya kizárólag a természetes személyekre korlátozódjék. Az „üzleti tisztesség” kifejezésen a „jóhiszemű használat”-ot kell érteni.

27. Az Egyesült Királyság Kormánya szerint egy gyakori vezetékszó nem rendelkezik az irányelv 3. cikke (1) bekezdésének b) pontjában előírt megkülönböztető képességgel. Ez a követelmény nem teljesül azzal a ténnyel, hogy a megjelölés felismerhető; az is szükséges, hogy az átlagfogyasztó valóban konkrétan — mint megjelölést — tudja azonosítani a valamely vállalkozás áruát vagy

29. A görög kormány szerint a 6. cikk (1) bekezdésének a) pontja magában foglalja a cégnevet, amennyiben az egy természetes személy nevéből áll. Egyébként ahhoz, hogy a szóban forgó használat jóhiszemű használatnak minősüljön, az szükséges, hogy e használat megfeleljen az átlagosan tájékozott fogyasztó etikai nézeteinek.

30. Az eljárásban részt vevő összes többi fél egyetért abban, hogy egy védjegy konkrét megkülönböztető képességének értékelését szét kell választani a védjegy hatályának korlátozásától. A negyedik kérdésre adott nemleges válasz felmentést adna az ötödik kérdés megválaszolására alól.

feltételeknek, amelyekre az irányelv 2. cikke értelmében egy megjelölésnek szüksége van, mivel képes megkülönböztetni valamely vállalkozás áruit vagy szolgáltatásait egy másik vállalkozás áruitól vagy szolgáltatásaitól.

Nem kimerítő felsorolással⁹ maga a 2. cikk is utal a személynevekre.

VII — Jogi elemzés

Az első három előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

Ráadásul a vezetéknevek, még a gyakoriak is, egy olyan védjegykategóriát képviselnek, amelyhez a piaci szereplők gyakran folyamodnak.

31. A Bíróság előtt megjelenő felek többségéhez hasonlóan én is úgy vélem, hogy a brit bíróság által feltett első három kérdést egyszerre kell vizsgálni. Azt kell tisztázni, hogy az áruk és szolgáltatások jelölésére való képesség értékelésekor, különösen az irányelv 3. cikke (1) bekezdésének b) pontja szerinti konkrét megkülönböztető képesség vizsgálatakor a gyakori vezetéknevből álló megjelölésekre különleges feltételek vonatkoznak-e.

Végezetül: a 6. cikk (1) bekezdésének tartalma szerint a közösségi jogalkotás tudatában volt annak, hogy a vezetéknevek alkalmassak arra, hogy védjegyként lajstromozzák őket.

Ez az elvi megállapítás általánosan elfogadott.

33. Emlékeztetni kell azonban arra is, hogy az irányelv 3. cikkének (1) bekezdése

32. Először is felhívnám a figyelmet arra, hogy egy vezetéknev megfelel azon minimális

⁹ — Ahogyan az az irányelv szó szerinti tartalmából, valamint indokolásának hetedik preambulum-bekezdéséből kitűnik.

c) pontjában található felsorolás nem tartalmazza a vezetékneveket. Ezért első ránézésre a vezetéknevek nem meghatározott áruk és szolgáltatások általános vagy leíró jellegű megjelölései. Ahogyan azt később majd kifejtem, ebből a körülményből az következik, hogy a szóban forgó vezetéknev megkülönböztető képessége kapcsán nem lehet olyan általános érdekű megfontolásokra hivatkozni, amelyek arra irányulnak, hogy a megjelölés továbbra is a piaci szereplők összessége számára rendelkezésre álljon.

34. A Bizottság írásbeli észrevételeiben kifejti, hogy az Egyesült Királyság védjegyhivatala által a vezetéknevek védjegyként történő lajstromozásra való alkalmasságának meghatározására folytatott gyakorlat a Bíróság értelmezése szerint eltér az irányelvben foglalt rendelkezésektől.

Egy vezetéknev védjegyként történő lajstromozásakor az Egyesült Királyság védjegyhivatala megvizsgálja, hogy a vezetéknev gyakori-e; ennek megállapításához rendszeresen a londoni telefonkönyvet veszi alapul. Ha az így tett megállapítás pozitív eredményt ad, akkor kiszámítja az adott piacon lévő szereplők számát, és a lajstromozást vagy annak elutasítását az elért számtól teszi függővé.

Néhányan az említett módszer alkalmatlanságára hivatkoznak, mert a módszer önkényes küszöböt állít fel a vezetéknevek gyakoriságának vizsgálatára. A Bíróságnak nem az a feladata, hogy valamely nemzeti szabályozásról értékítéletet mondjon, hanem csupán az, hogy megállapítsa, hogy a nemzeti szabályozás megfelel-e a közösségi jogszabályoknak. Részemről elismerem, hogy bármilyen, a megkülönböztető képesség értékelésére szolgáló módszer elkerülhetetlenül magában rejt a szubjektivitás bizonyos fokát.

35. Ebben az esetben evidensnek tűnik, hogy a brit védjegyhivatal által alkalmazott módszer eltér attól nézőponttól, amelyet a Bíróság eddig a megkülönböztető képességének értékelésére előnyben részesített. Eddig azonban még nem terjesztettek elő elegendő érvet, amely indokolná valamely más értelmezési módszer kiválasztását.

36. Egyetértek a bíróság előtt megjelent felek többségével abban, hogy annak a valószínűségét, hogy valamely vezetéknev, legyen az akármilyen gyakori, kifejezi-e az áruk és szolgáltatások kereskedelmi eredetét, a szóban forgó konkrét piaccal összefüggésben kell vizsgálni. Abból a tényből, hogy egy bizonyos kereskedelmi szektorban rendszeresen használnak gyakori vezetékneveket ilyen azonosítási céllal¹⁰, azok megkülönböztető képességének értékelésére vonatkozó

¹⁰ — Ahogyan az Egyesült Királyság kormány tárgyaláson elhangzott véleménye szerint a jelen esetben is, tekintettel az olyan típusú szolgáltatásokra, mint például az ügyvédi tevékenység.

esetleges következményekkel, még nem következik, hogy ez ugyanígy alkalmazható bármely más szektorra. Végso esetben lehetne beszélni a megjelölt áruk és szolgáltatások tulajdonságaihoz kapcsolódó pontos sajátosságokról is, és nem egyetlen, a megjelölések valamely kategóriájához tartozó speciális jellegzetességről.¹¹

tővé teszi az általa megjelölt árunak vagy szolgáltatásnak a más kereskedelmi eredetű árutól vagy szolgáltatástól történő megkülönböztetését — azáltal, hogy azt a meggyőződést kelti, hogy a jogosult ellenőrzése mellett állítják elő és forgalmazzák az árut, illetve végzik a szolgáltatást, aki felelősséget vállal azok minőségéért. Ebben a tekintetben az irányelv 2. cikke nem tesz különbséget a különféle védjegyfajták között, amiből következően a megkülönböztető képesség értékelésénél mindegyikre hasonló feltételeket kell alkalmazni.¹²

37. Egyébként az irányelvben semmi sem ad felhatalmazást arra, hogy a vezetékneveket eltérő bánásmódban részesítsék, mivel a 6. cikk (1) bekezdésének a) pontja — ez az egyetlen vezetéknevekre vonatkozó rendelkezés — a védjegyoltalom korlátaira vonatkozik, ami viszont, ahogyan azt majd később kifejttem, a feltétlen kizáró okok vizsgálatától eltérő kérdés.

40. Az említett jelleget az ugyanezen áruk és szolgáltatások átlagfogyasztója szemszögéből kell vizsgálni¹³, akiről feltételezhető, hogy „szokásosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő”¹⁴.

38. E körülmények között valamely vezetéknev megkülönböztető képességét ugyanazon kritériumok alapján kell megítélni, mint az egyéb szóvédjegy típusokét.

41. E felfogás mellett figyelembe kell venni azt a sajátosságot, hogy egyes szektorokban például nagy előszeretettel alkalmazzák a gyakori kereszt- és vezetékneveket egy adott vállalkozástól való eredet jelölésére, olykor védjegyjogosultság jogcímén is. Ha ez a helyzet áll fenn, akkor semmi sem akadályozza a bejegyző hatóságot abban, hogy megállapítsa a megjelölés megkülönböztető

39. A Bíróság szerint, ahhoz, hogy egy védjegy betölthesse elsődleges szerepét, eleghető, ha a vásárlóközönség számára lehe-

12 — A C-299/99. sz. Philips-ügyben 2002. június 18-án hozott ítélet (EBHT 2002., I-5475. o.) 47. és 48. pontja.

13 — A C-108/97. és C-109/97. sz., Windsurfing Chiemsee egyesített ügyekben 1999. május 4-én hozott ítélet (EBHT 1999., I-2779. o.) 29. pontja.

14 — Lásd a C-210/96. sz., Gut Springenheide és Tuský ügyben 1998. július 16-án hozott ítélet (EBHT 1998., I-4657. o.) 30–32. pontját; és a C-342/97. sz., Lloyd Schuhfabrik Meyer ügyben 1999. június 22-én hozott ítélet (EBHT 1999., I-3819. o.) 26. pontját.

11 — Mint például az áru formáját alkotó térbeli alakzatok kapcsán.

képességének hiányát. Ezt a megállapítást mindig konkrét jelleggel kell felruházni, és nem szabad általános vagy absztrakt módon értelmezni.

zik az irányelv 3. cikke (1) bekezdésének c) és e) pontja.

42. Az irányelv 3. cikke (1) bekezdésének b) pontja keretében azonban nem lehet általános jellegű érdeket felhozni azért, hogy egyes nagyon gyakori vezetéknevek minden létező és esetleges piaci szereplő rendelkezésére álljanak.

Elképzelhető, hogy létezik egy olyan analóg közérdek is, amely ahhoz fűződik, hogy továbbra is mindenki számára használhatóak legyenek azok a köznyelvben használatos és az üzleti gyakorlatban szokásos megjelölések, amelyek lajstromozhatóságát a d) pont kizárja.

43. Ahogyan azt korábban kifejtettem¹⁵, az e rendelkezésben szereplő feltétlen elutasítási oknak a célja az, hogy megakadályozza az olyan megjelölések lajstromozását, amelyek nem rendelkeznek konkrét megkülönböztető képességgel, azaz amelyeket egy szokásosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagfogyasztó nem úgy azonosít, mint egy adott vállalkozástól való, származásra utaló, megbízható adatot. Természetesen létezhet olyan közérdek is, amely például ahhoz fűződik, hogy megakadályozzuk, hogy egyes piaci szereplők kisajátítsák az esztétikai vagy műszaki szempontból hasznos térbeli formákat, vagy hogy — ugyanígy — monopóliumhelyzet álljon elő egyes, magának az árunak, az áru valódi vagy feltételezett tulajdonságainak vagy más jellegzetességeinek, mint például származási helyének jelölésére szolgáló kisajátított megjelölések miatt. Ezekkel a megfontolásokkal foglalko-

44. Azonban nem úgy tűnik, hogy ez az oltalom kiterjedne azokra a megjelölésekre, amelyek (anélkül, hogy leíró jellegűek lennének) egyéb okból nem rendelkeznek sajátos megkülönböztető képességgel. Nem hiszem, hogy létezne bármiféle általános érdek, hogy a szabad felhasználás terén fenntartsuk az olyan megjelöléseket, amelyek nem alkalmasak arra, hogy azonosítsák, hogy az általuk jelölt áruk vagy szolgáltatások melyik vállalkozástól származnak.

¹⁵ — A C-456/01. P. és C-457/01. P. sz. (2004. április 29-i ítélet, EBHT 2004., I-5089. o.) egyesített, a C-468–472/01. P. sz. (2004. április 29-i ítélet, EBHT 2004., I-5141. o.) egyesített, valamint a C-473/01. P. és C-474/01. P. sz. (2004. április 29-i ítélet, EBHT 2004., I-5173. o.) egyesített Henkel kontra OHIM és Procter & Gamble kontra OHIM ügyekben írt, 2003. január 14-i egyesített indítvány (EBHT 2004., I-5032. o.).

45. Az irányelv olyan rendelkezést sem tartalmaz, amely garantálná, hogy az a piaci szereplő, aki elsőként kéri az adott vezetéknev lajstromozását, ne legyen némiképpen előnyben.

46. Következésképpen, valamely vezetőknév egyéni jellege attól függ, hogy az érintett fogyasztó számára egyértelmű-e, hogy azokkal az árukkal és szolgáltatásokkal kapcsolatban, amelyekre a lajstromozást kérik, a megjelölés — más vállalkozásokkal szemben — egyetlen vállalkozás áruit és szolgáltatásait jelöli. A vezetőknév gyakori jellege egyike azoknak a tényezőknek, amelyeket egyes árukkal és szolgáltatásokkal kapcsolatban megfontolás tárgyává lehet tenni, azonban nem meghatározó jelentőségű.

A negyedik előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseiről

47. Negyedik kérdésében a kérdést előterjesztő bíróság azt szeretné tudni, hogy az irányelv 3. cikke (1) bekezdése b) pontjának megfelelően egy vezetőknévből álló megjelölés megkülönböztető képességénél figyelembe kell-e venni, hogy a védjegybejegyzés hatálya a 6. cikk (1) bekezdés a) pontja értelmében korlátozott.

48. Erre a kérdésre nemleges választ kell adni.

49. A védjegybejegyzés hatályát korlátozó rendelkezések okán az irányelv semmiféle enyhébb minősítő vizsgálatot nem ír elő.

50. Ahogyan arra az előzetes döntéshozatalra utaló végzésben hivatkoztak¹⁶, a Bíróság a megjelölés megkülönböztető képességével kapcsolatos indokolás jogalapjának megjelölésénél a Baby-dry ügyben hozott ítélet a rendelet 12. cikkére hivatkozik, amely megfogalmazását tekintve azonos az irányelv 6. cikkével, magában az ítéletben azonban a legkisebb mértékben sem vont le gyakorlati következtetést ebből a hivatkozásból.

51. Már korábban rámutattam arra, hogy a rendelet 12. cikke nem teszi lehetővé, hogy az OHIM a védjegy megkülönböztető képességének értékelését átruházza azokra a bíróságokra, amelyek a bejegyzéskor a védjegy által nyújtott jogok konkrét gyakorlásának biztosítására hivatottak. Éppen ellenkezőleg, az akadályoknak a 4. és 7. cikkben található alapos felsorolása — akárcsak az elutasítás esetén rendelkezésre álló bőséges jogorvoslati rendszer — arra utal, hogy a lajstromozást megelőző vizsgálatnak nem szabad felületesnek lennie. Ez a lehetőség bírósági szempontból nem egészen lenne megfelelő, mivel azokban a jogvitákban, amelyekben a 12. cikkekre hivatkoznak, a védjegy jogosult mindig előnyös helyzetből indul, egyrészt az okmányokkal igazolt jogi lépések megnyugtató mivoltának, másrészt azon nehézségnek köszönhetően, amely a leíró és a nem leíró

16 — Lásd a fenti 16. pontot.

jelleg elhatárolásának feladatához kapcsolódik.¹⁷

52. Teljesen egyértelműen ugyanezt állapította meg a Bíróság a Libertel ügyben¹⁸ 2003. május 6-án hozott ítéletében, amikor kimondta, hogy az irányelv 6. cikke a már lajstromozott védjegy által biztosított oltalom korlátaira vonatkozik. Ezenfelül hozzátette, hogy a bejegyzési kérelem vizsgálatakor az elutasítási okok minimális kontrollja, amely az említett korlátokkal semlegesítené azt a veszélyt, hogy egyes piaci szereplők meghatározott megjelöléseket kisajátítsanak, visszaveszi az illetékes hatóságtól az elutasítási okok értékelését a védjegy lajstromozásakor; és azt azokra a bíróságokra ruházza át, amelyek a vonatkozó jogok konkrét gyakorlását hivatottak garantálni. Ez a beállítás összeegyeztethetetlen az irányelv rendszerével, amely a lajstromozást megelőző vizsgálaton, és nem pedig *a posteriori* (utólagos) ellenőrzésen alapul. Az említett közösségi jogszabály semelyik része nem engedi meg, hogy a 6. cikke alapján erre az eredményre jussunk. Éppen ellenkezőleg: a lajstromozást kizáró, a 2. és a 3. cikkben felsorolt akadályok száma és részletessége — csakis úgy, mint az elutasítás esetére rendelkezésre álló jogorvoslati eszközök széles skálája — azt sugallják, hogy a bejegyzési kérelem alkalmával végzett vizsgálatnak nem szabad szükséztünetnek lennie, épp ellenkezőleg: szigorúnak és teljesnek kell lennie annak érdekében, hogy

elkerülhető legyen a védjegyek helytelen lajstromozása.¹⁹

53. Az irányelv 6. cikke (1) bekezdésének b) pontjára (vagy a rendelet 12. cikkének (1) bekezdésére) vonatkozó ezen megfontolások tökéletesen alkalmazhatók az a) pontra is. Az alapelv az, hogy a védjegyjog oltalom korlátaira vonatkozó rendelkezések nem érintik az értékelés időpontjában végzett — a feltétlen elutasítási okokra vonatkozó — vizsgálat formáját.

54. Következésképpen annak a ténynek, hogy az irányelv 6. cikke (1) bekezdésének a) pontja korlátozza egy vezetéknevből álló védjegy oltalmát, nincs hatása az ugyanazon megjelölés megkülönböztető képességének értékelésére, amelyet a 3. cikk (1) bekezdése b) pontjának megfelelően kell elvégezni.

Az ötödik előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

55. Ez az utolsó kérdés — az előzetes döntéshozatalra utaló végzés tartalmából következően — csak akkor merül fel, ha az előzőre igenlő választ kapnánk. Mivel azonban ez jelen esetben nem így van, az ötödik kérdést nem kell megválaszolni.

17 — Lásd a C-104/00 P. sz., DKV kontra OHIM („Companyline”) ügyben írt, 2002. május 14-i ítélet 85. és 86. pontját (2002. szeptember 19-i ítélet, EBHT 2002., I-7561. o.).

18 — A C-104/01. sz. ügyben hozott ítélet (EBHT 2003., I-3793. o.).

19 — 58. és 59. pont.

VIII — Vélgövetkeztetések

56. A fentiekre tekintettel azt indítványozom, hogy a Bíróság a High Court of Justice (Anglia és Wales) által feltett kérdéseket a következőképpen válaszolja meg:

- „1.) A védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1988. december 21-i 89/104/EGK első tanácsi irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében egy vezetéknévből álló megjelölés megkülönböztető képessége attól függ, hogy az érintett fogyasztó számára egyértelmű-e, hogy azokkal az árukkal és szolgáltatásokkal kapcsolatban, amelyekre a lajstromozást kérik, a megjelölés — más vállalkozásokkal szemben — egyetlen vállalkozás áruit és szolgáltatásait jelöli. A szóban forgó vezetéknév gyakori jellege egyike azoknak a tényezőknek, amelyeket az egyes árukkal és szolgáltatásokkal kapcsolatban megfontolás tárgyává lehet tenni, azonban nem meghatározó jelentőségű.
- 2.) Annak a ténynek, hogy az irányelv 6. cikke (1) bekezdésének a) pontja korlátozza egy vezetéknévből álló védjegy oltalmát, nincs hatása az ugyanazon megjelölés megkülönböztető képességének értékelésére, amelyet a 3. cikk (1) bekezdése b) pontjának megfelelően kell elvégezni.”